

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inseerate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 18. maja 1900.

Politični oddelek.

Kranjski deželni zbor.

Vse delovanje in nehanje deželnega zbora se suče v precej tesnih mejah in vsled tega ni tolikega splošnega pomena, kakor je na pr. delovanje češkega dež. zbora. Toda vzlic temu je zanimivo in poučno vsaj za nas domačine, če se ozremo na dogodbe v zadnjem zasedanju in si napravimo sliko o strankarskih razmerah v dež. zboru.

Češki narod je vsled svoje številnosti, vsled svoje visoke kulture in svoje gospodarske sile velevažen faktor v državi in radi tega je umevno, da so tudi pojavi v češkem dež. zboru dosti večjega pomena, kakor pojavi v drugih dež. zborih. Vzlic temu pa so bili časi, ko je deželni zbor kranjski imel v splošnopolitiškem oziru dosti večji pomen, kakor ga ima danes, časi, ko so tudi dunajski krogi z napeto pozornostjo gledali nanj. Če se danes temu ni več tako, prihaja to od tod, ker so se narodnostna nasprotja v deželi ublažila, ker je nemška stranka v dež. zboru opustila nekdanjo agresivnost in vsaj deloma ter vsaj formelno priznala pravice slovenskega naroda, če tudi morda samo vsled tega, ker ve, da se usoda teh pravic sploh ne odloči v dež. zboru kranjskem, nego na Dunaju. Atmosfera v deželnem zboru kranjskem je s tem izgubila nekdanjo napetost in so vsled tega poslali narodnopolitične debate prav redke ter se vrše mirno in stvarno. To se je zlasti pokazalo pri letošnji proračunski razpravi.

Na mesto narodnopolitičnih razprav so stopile letos gospodarsko politične. Začele so se že lani in predmet teh razprav je bila takoimenovana organizacija na katoliški podlagi. Tudi letos se je ta organizacija ostro pritikovala in se je dokazalo, da nima zdrave podlage ter da preti od nje prebivalstvu velika škoda. In to morda ni brez pomena, da so letos katoliški poslanci to organizacijo branili samo indirektno, samo pri razpravi o de-

želnem kulturnem svetu, sicer pa se ni nihče oglasil v njeno obrambo, da, v privatnih pogovorih so katoliški poslanci to organizacijo naravnost obsojali.

Kdo ve, če bi tudi glede kulturnega sveta ne bili drugače postopali, da jih niso zunanji uplivi silili k temu, da se upro nasvetovanemu zakonu. Odpor katoliškona-rodnih poslancev proti kulturnemu svetu je po vsi pravici obudil mej ljudstvom veliko nevoljo. Upati je sicer, da zadobi zakonski načrt, ki ga je dež. zbor sprejel, vzlic temu sankcijo. Če ga ne dobi, bo ljudstvo reklo, da so mu katoliški poslanci storili veliko škodo, ker so preprečili boljšo gospodarsko organizacijo, kakor je sedanja.

Odpor katoliških poslancev zoper kulturni svet je bil menda zadnji pojav upliva dr. Šusteršiča. Le-ta je doslej delal z brezobzirnim terorizmom, a spraval je svojo stranko v take stiske, jej nakopal toliko porazov, da so zlasti katoliški poslanci v dež. zboru postali skrajno nejevoljni in začeli revoltirati proti njemu.

Nobena stvar ne kaže tega bolje, kakor okolnost, da so dež. poslanci katoliške stranke dali narodni stranki popolno zadoščenje za žaljenje, katero so jej storili lansko leto povodom nameravanega skupnega protesta zoper nemški binškoštni program. Tedaj so se nemški klerikalci obrnili do dr. Šusteršiča in ga prosili, naj prepreči tako skupno manifestacijo. To je dr. Šusteršič v resnici storil in pri tej priliki pisal v imenu cele katoliške stranke pismo, v katerem je narodni stranki naznanil, da katoliški poslanci z narodnimi niti k jedni mizi ne sedejo, vsled česar je potem prenehalo vsako občevanje mej obema strankama.

Tekom minolega zasedanja je potem klub katoliških poslancev dal klubu narodnih poslancev za to žaljenje popolno satisfakcijo in to na način, s katerim je najostrejšje obsojeno postopanje dr. Šusteršiča.

Zvezda dr. Šusteršiča pač blede in kdor želi, da bi se mej katoliško in mej narodno stranko obstoječa napetost ublažila, tisti mora le želeti, da bi ta zvezda povse obledela. V obče se da s katoliškimi poslanci prav dobro

izhajati. Mej njimi je jako poštenih, rodoljubnih mož, ki bridko obžalujejo sedanji boj in bi ga radi poravnali; ko bi v ozadju ne stali elementi, ki ščujejo neprenehoma in prostrujejo boj, bi zavladale kmalu boljše razmere

Tako je bilo v minolem zasedanju razmerje mej deželnozborskimi strankami. Ugodno pač ni bilo, a vendar ne tako sovražno, kakor v prejšnjih zasedanjih.

Zato pa se je poostrilo razmerje mej strankami in vlado. Povod temu je dala slaba politična uprava. Odkar je baron Hein predsednik dež. vlade, še nikdar se ni politična uprava tako z narodne, kakor s katoliške strani, tako ostro pritikovala, kakor letos. Ta kritika se je nanašala na posamezne osebe, a bila je zaslužena. Obžalovati je samo, da se ni tudi umirovljenje novomeškega glavarja Vestenecka in črnomaljskega komisarja Schiwitza spravilo v razgovor, zakaj kar sta počenjala ta dva dolgo vrsto let in ne da bi se kdo za to zmenil to presega vse meje, to že ne spada več samo pred disciplinarno oblast.

To so momenti, katere označujejo zadnje zasedanje našega dež. zbora v političnem oziru. V gospodarskem oziru se je gibalo delovanje dež. zbora v običajnem okviru in je storil dež. zbor, kar so mu dopuščala njegova sredstva.

Politični pregled.

O položaju. — V četrtek je nastopila v našem parlamentu pavza, ki je trajala do 17. t. m. To se je zgodilo zaradi zasedanja delegacij, ki so se sešle v soboto dne 12. t. m. v Budimpešti. V državnem zboru so Čehi tudi v četrtek obstruirali s tem, da so predlagali poimenska glasovanja glede raznih peticij predloženih državnemu zboru. Za take predloge so glasovali tudi nekateri slovenski in hrvatski poslanci, kakor dr. Laginja, dr. Gregorec, dr. Gregorčič, Bulat, Perič, Košar, Pogačnik. S tem se je hotelo pokazati, da Čehi niso popolnoma osamljeni, kakor so to vedno trdili oficijozni listi. Čehi so pripravljeni na vse, a obstrukcije ne popuste in jo tudi ne morejo, ako jim vlada ne da kakega zadoščenja. Jezikovne naredbe, katere je predložila vlada za Češko in Moravsko državnemu zboru, niso ne le nezadovoljile Čehov, marveč so jih celo še bolj ogorčile in razdražile. Sicer so pa tudi te naredbe take, da ni niti misliti o tem, da bi jih državni zbor vsprejel, saj še Nemcem ne ugajajo, če tudi so skovane v njih prid in Čehom na škodo. Zaradi tega je pa tudi podal svojo ostavko češki deželni minister dr. Režek, katere pa cesar ni vsprejel. Dr. Režek je bil namreč v petek pri cesarju v avdijenci, da mu razloži vzroke, ki ga silijo k odstopu. Pri tej priliki, tako poročajo listi, je baje dr. Režek cesarju rekel, da jezikovnim naredbam, kakoršne je vlada predložila, Čehi ne morejo nikdar pritrditi. Ker pa ni cesar v kljub tem pojasnilom vsprejel dr. Režekove ostavke, marveč ga pregovoril, da še na dalje ostane na svojem mestu in mu tudi izrazil svoje popolno zaupanje, in ne še izgubljeno upanje, da so Čehom še tekom teh dni na kak način vstreže ter se jih pripravi do tega, da opuste obstrukcijo. Za to je pa ta skoro osemdnevni odmor prišel jako v prilog vladi, ki se baje v resnici pogaja v tem smislu s Čehi. Predno je ministerski predsednik dr. Körber odpotoval v Budimpešto, da tam predstavi cesarju v nedeljo avstrijske delegate, imel je ministerski svet svojo sejo, v kateri se je razpravljalo to vprašanje in o izidu tega posvetovanja je najbrže dr. Körber poročal ce-

sarju že v nedeljo. Vlada se je na različne načine trudila, da bi zadušila češko obstrukcijo. Pri tem so jej šle na roko razne desničarske stranke. Najbolj se je mislilo in se misli tudi še sedaj na premembo opravnika, toda Nemci nečejo v to privoliti. Potem so poskušale desničarske stranke pridobiti Čeha za opustitev obstrukcije v tem, da so jih zagotovile, da bodo v odseku glasovale za take premembe vladnega načrta o jezikovnem zakonu, kakoršne bodo Čehi zahtevali. Čehi so se bili deloma že udali, kar je nastopila vlada in se izrekla proti vsaki taki premembi, katero ne privolijo Nemci. S tem je Čehom onemogočeno, popustiti obstrukcijo. Sklenili so jo nadaljevati in to tudi storili v včerajšnji seji. Vsled tega ni več dvoma, da se razpusti drž. zbor.

Delegacije. — Dne 12. t. m. je došel cesar v Budimpešto. Došel je tudi ministerski predsednik dr. Körber, da pri sprjemu predstavi cesarju delegate. Prva seja je pričela ob 4. uri popoldne, predsednikom je bil izbran vitez Jaworsky, podpredsednikom grof Vetter; poročevalec o proračunu v finančnem odseku ministerstva zunanjih del markij Bacquehem. Te dni je imel vnanji minister grof Gouichowsky svoj ekspozé. Proračun za leto 1901 znaša 357,043.700 K, torej presega isti lanski proračun za celih 19,393.316 K. Ta povišek se razdeli sledeče: za redne izdatke in sicer za vojsko 4 milijone, za izvenredne 11 milijonov kron ter za vojno mornarico nekaj čez 4 milijone kron. V nedeljo zjutraj ob 11. uri je cesar slovesno sprejel avstrijsko delegacijo. O slovesnem nagovoru je povdarjal predsednik vitez Jaworski, da so delegatje prepričani, da je treba skrbeti za zboljšanje naše vojske v razmerju, kakor to delajo druge velike države, seveda v kolikor to pripušča naša državna sredstva. Omenil je tudi zadnjega potovanja v Berlin in sijajnega vsprejema, ki se mu je priredil. Na to je predstavil ministerski predsednik dr. Körber cesarju novoizvoljeve delegate, katere je cesar kratko nagovarjal. Čehu dr. Kramařu je rekel cesar, da se nadeja, da bode kmalu omogočeno v našem državnem zboru normalno delovanje. Z vitezom Jaworskim in grofom Vetterjem se je pogovarjal o najbližjem državnoborskem programu. Sicer so pa jako opazili, da je trajal ves razgovor cesarjev z delegati le 20 minut. Cesarju pravijo, da se pozna, da je jako utrujen. Kasneje je cesar sprejel ogersko delegacijo; na nagovore obeh predsednikov je rekel cesar, da so razmere med aliiranimi (trozveznimi) državami najboljše ter, da se je to prijateljstvo nekako ponovilo baš pri zadnjem obisku v Berlinu. Sploh pa, da je Avstrija z vsemi državami v najboljših razmerah, posebno pa še z Rusijo, med katero vlada glede balkanskih zadev popolno sporazumljenje. V budgetnem odseku avstrijske delegacije je minister zunanjih del v ponedeljek razvil svoj ekspozé, ki ni družega, ko parafraza prestolnega govora. Proračun se je odobril po kratki debati, v kateri je Čeh dr. Slama izrekel ministru nezaupnico.

Cesar avstrijski v Berlinu. — Pri slavnosti gostiji v Berlinu, katere so se udeležili razun nemškega in avstro-ogerskega cesarja ter nemške cesarice vsi domači principi, italijanski in romunski prestolonasledniki, vsi zastopniki in odposlanec raznih evropskih suverenov, diplomacija, ministri in vojaški najvišji odličnjaki s svojimi damami, je imel nemški cesar na Frana Josipa I. napitnico, v kateri je dejal: „Težko mi je najti besed, da izrazim Vašemu Veličanstvu svojo in svojega naroda zahvalo za Vašega Veličanstva milostni novi poset . . . Moj narod vidi v Vašem Veličanstvu zvestega prijatelja in zaveznika mojega pokojnega g. deda, mojega gosp. očete in mene samega; in sedaj je prišlo Vaše Veličanstvo, da ponudi četrti generaciji neprecenljiv dar Vašega Veličanstva ljubezni in prijateljstva, zares najkrasnejši biser, ki je danes med darovi, danimi mojemu sinu. Hkratu pa je Vaše Veličanstvo svetu obznanilo, kako trdna in močna je zveza, katero je sklenilo Vaše Veličanstvo z mojim pokojnim g. dedom in